

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
Box 4066
163 04 SPÅNGA

Ärendet

Tillsyn av handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer vid individ- och familjeomsorgsnämnden (nedan kallad nämnden) i Spånga-Tensta.

IVO genomför en tillsyn av sex kommuners handläggning av ärenden som gäller våldsutsatta vuxna och barn som misstänks ha eller har bevittnat våld i nära relationer.

Kommunerna har valts ut slumpmässigt.

Tillsynen har sitt ursprung i att IVO uppmärksammat olika brister bland annat gällande intern samverkan, personalens kompetens och användning av strukturerade bedömningsmetoder. IVO har även sett att nämnder brister i att göra riskbedömningar. Barn som misstänks ha eller har bevittnat våld uppmärksammas inte alltid och barn ges inte möjlighet att berätta om sin upplevelse av våldet och sitt behov av skydd och stöd. IVO har genomfört intervjuer med brukare inför tillsynen och dessa intervjuer ger stöd för att det finns brister i handläggningen av dessa ärenden. Information om vad som framkom vid intervjuerna finns under rubriken *Ytterligare information*.

Fokus för denna tillsyn är sammanfattningsvis handläggning av ärenden för nämnda målgrupper där bland annat riskbedömning och samtal med barn ingår och nämndens övergripande arbete med mål och rutiner

Tillsynens upplägg har varit att nämnden initialt fått svara på frågor kring nämndens handläggning av nämnda målgrupper. Nämnden har därefter egenranskat barn- och vuxenärenden från perioden april-november 2019 samt skickat in begärda handlingar avseende 2 barnärenden och 1 vuxenärende till IVO. Mot bakgrund av att de inlagda uppgifterna enligt nämnden, inte var korrekta, har IVO valt att inte ha med nämndens egenranskning av vuxenärenden som underlag i tillsynen. Istället har IVO valt att begära in handlingar i ytterligare ett

vuxenärende, totalt har IVO därmed granskat två vuxenärenden. Även i egengranskningen som rör barnärenden var inte alla uppgifter korrekt inmatade enligt nämnden varför IVO inte använder sig av det underlaget i beslutet. Nämnden har vid kommunikeringen skickat in en egen sammanställning som IVO använder sig av i beslutet. Nämnden har egengranskat 48 barnärenden.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) avslutar ärendet men påtalar följande brister:

- Nämnden har inte inhämtat tillräckligt beslutsunderlag i alla barnärenden.
- Nämnden ger inte barn relevant information och möjlighet att komma till tals.
- Nämnden har inte bedömt risken för att barn som misstänks ha eller har bevittnat våld ska utsättas för ytterligare våld i alla ärenden.
- Nämnden har inte dokumenterat sitt ställningstagande till polisanmälan.

IVO vidtar i nuläget inte några ytterligare åtgärder med anledning av bristerna men kan komma att följa upp beslutet. IVO förutsätter att nämnden inom ramen för sitt systematiska kvalitetsarbete enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, vidtar relevanta åtgärder för att komma tillrätta med bristerna.

Skälen för beslutet

Vad IVO sett i sin tillsyn utvecklas vidare nedan.

Nämnden har inte inhämtat tillräckligt beslutsunderlag i alla barnärenden

IVO bedömer att det är en allvarlig brist att nämnden inte inhämtat tillräckligt med beslutsunderlag i alla barnärenden. IVO uppmanar nämnden att göra en noggrann analys varför nämnden, trots tidigare konstaterade brister, fortfarande inte kommit tillrätta med bristen.

IVO konstaterar att nämnden bland annat inte har utrett hur våldets karaktär och omfattning sett ut i alla ärenden, inte heller hur våldet påverkat barnet och dess relation till föräldrarna. IVO har i ett tidigare beslut daterat 2017-11-10 (dnr 8.5-42894/2016) konstaterat att nämnden brustit då nämnden inte gjort någon helhetsbedömning om hur eventuellt våld påverkat barnen samt om barnet kan tänkas ha behov av stöd och skydd i någon form. IVO ser allvarligt på att nämnden fortfarande inte kommit tillrätta med denna brist.

Stöd för vad som bör ingå i ett utredningsunderlag finns i Socialstyrelsen föreskrift och de allmänna råden i 6 kap. 1 § (SOSFS 2014:4).

IVO konstaterar vidare att nämnden, enligt egengranskningen, i 33 av 48 ärenden inte har tillfrågat barnet om hen blivit utsatt för våld, 24 av dessa framgår det inga skäl till det.

IVO vill påtala vikten av att barn och ungdomar får frågor kring våld och dess påverkan för att nämnden på bättre sätt ska få ett bättre beslutsunderlag. Ett väl grundat beslutsunderlag är av vikt så att det specifika barnets behov blir tillgodosett. Vad som är bäst för barnet ska vara avgörande vid vård- och behandlingsinsatser som riktar sig till barn enligt 1 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Av nämndens egengranskning framgår bland annat att det i 11 av totalt 48 ärenden inte framgår hur våldets karaktär och omfattning sett ut, i 22 ärenden framgår inte det hur våldets påverkan på barnet och föräldrar sett ut och i 17 ärenden framgår inte barnets egen uppfattning om våldet. Av nämndens egengranskning framkommer vidare att nämnden i 29 av de granskade ärendena inte anser att de inhämtat tillräckligt med underlag under utredningen för bedömning av barnets individuella behov.

I 1 av de 2 barnutredningarna som IVO har granskat framgår det inte tydligt hur våldet påverkat barnet och dennes relation till föräldrarna.

Nämnden ger inte alltid barn relevant information och möjlighet att komma till tals

IVO bedömer att nämnden brister i att ge barn relevant information och möjlighet att komma till tals i tillräcklig utsträckning. Att barn ska få relevant information och möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet framgår av 11 kap. 10 § SoL.

IVO konstaterar, mot bakgrund av nämndens egengranskning, att nämnden i 24 av de totalt 48 granskade utredningarna inte gett barnet relevant information. IVO konstaterar vidare att nämnden i 14 av dessa ärenden inte heller haft barnsamtal. I ett fåtal av dessa framkommer uppgifter om skälen till varför barnsamtal inte har hållits och i resterande framkommer inga skäl. IVO vill understryka vikten av att ge barnen relevant information utifrån ett barnrättsperspektiv. IVO vill även lyfta artikel 12 i barnkonventionen där det framgår att barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

IVO har granskat två barnutredningar. I en barnutredning hade nämnden inget samtal med barnet (4 år) och det framkom inte heller något skäl för det. I den andra utredningen träffade nämnden barnet (5 år) vid ett avslutningsmöte. Enligt IVO:s bedömning var det inte heller ett egentligt barnsamtal, barnet kunde inte språket och satt med modern

som tolkade. IVO bedömer inte att barnet fick rätt förutsättningar för att kunna få lämna och ta emot information. Nämnden anpassade inte samtalet utifrån barnets ålder.

Även om barnet av olika anledningar inte går att samtala med vare sig det handlar om låg ålder eller annat är observation ett sätt för att få barnet delaktigt i sin utredning. IVO vill därför passa på att lyfta fram Socialstyrelsens kunskapsstöd ”Att samtala med barn”. IVO vill i sammanhanget även påtala vikten av att barnen ges möjlighet att lämna och ta emot information under hela utredningsprocessen.

Nämnden har inte bedömt risken för att barn som misstänks ha eller har bevittnat våld ska utsättas för ytterligare våld till i alla ärenden.

IVO bedömer att det är en brist att nämnden inte har bedömt risken för att barn som misstänks ha eller har bevittnat våld ska utsättas för ytterligare våld i alla ärenden. Av bestämmelserna i 5 kap. 1 § och i 6 kap. 1 § SOSFS 2014:4. framgår att nämnden, i utredningar avseende barn som misstänks ha eller har bevittnat våld, alltid ska bedöma risken för om de kan utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

Av nämndens egengranskning av barnutredningar kan IVO utläsa att nämnden i 13 av 48 ärenden inte har bedömt risken för ytterligare våld. I en av barnutredningar som IVO har granskat går det inte att utläsa att nämnden bedömt risken för att barnet kan utsättas för eller bevittna ytterligare våld. I det andra ärendet framgår det av dokumentationen att nämnden gjort en bedömning om risken för att det enskilda barnet kan utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

Nämnden har inte dokumenterat sitt ställningstagande till polisanmälan

IVO bedömer att det är en brist att nämnden inte dokumenterat sitt ställningstagande till polisanmälan i de barnärenden där det framkommer uppgifter om våld.

I 13 av de 48 barnärenden som nämnden egengranskat framkommer det uppgifter om att barn utsatts för någon typ av våld. Det framkommer vidare att nämnden inte har dokumenterat sitt ställningstagande till polisanmälan i något av dessa ärenden.

I de 2 ärenden som IVO granskat, framkom inga uppgifter om att barnet utsatts för någon typ av våld.

I 4 kap. 11 § 3 p. § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS framgår att det av journal ska framgå om en polisanmälan är gjord som berör den enskilde. Ett allmänt råd är att om den som bedriver verksamhet har fått kännedom om att ett barn kan ha varit utsatt för ett brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller ett brott som anges i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av

kvinnor, men har avstått från att göra en polisanmälan, bör skälen till detta framgå av journalen.

I 4 kap. 9 § SOSFS 2014:5 framgår bland annat att åtgärder som vidtas vid handläggning av ett ärende utan oskäligt dröjsmål ska dokumenteras i journal. Detsamma gäller faktiska omständigheter och händelse av betydelse för handläggningen av ett ärende. IVO bedömer att en uppgift om ställningstagande till polisanmälan är en sådan faktisk omständighet och händelse av betydelse som avses i bestämmelsen.

Nämnden har inhämtat tillräckligt beslutsunderlag i vuxenärenden

IVO bedömer, mot bakgrund av de två granskade vuxenärendena, att nämnden i hög utsträckning använt sig av de allmänna råden i 5 kap SOSFS 2014:4 om vad som bör ingå i den vuxnes utredning.

I den granskning IVO har gjort i de enskilda ärendena framgår bland annat att nämnden beskrivit den vuxnes behov av stöd och akut hjälp, våldets karaktär och omfattning, våldets konsekvenser för den våldsutsatta, hur den våldsutsattas nätverk ser ut och den vuxnes behov av stöd och hjälp.

Nämnden har bedömt risken för att den våldsutsatta som misstänks ha eller har bevittnat våld ska utsättas för ytterligare våld

IVO bedömer att nämnden har följt bestämmelserna i 5 kap. 1 § och i 6 kap. 1 § SOSFS 2014:4 i de 2 granskade vuxenutredningarna. Av bestämmelserna framkommer det att nämnden, i utredningar avseende våldsutsatta, alltid ska bedöma risken för om de kan utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

I de två granskade vuxenutredningarna framkommer det att nämnden har bedömt risken för att den vuxne ska utsättas för ytterligare våld.

Nämnden har ett pågående arbete för att analysera utbudet av insatser och andra sociala tjänster

IVO bedömer, mot bakgrund av nämndens yttrande, att nämnden både har haft samt har ett pågående arbete med att kartlägga behov och insatser riktade mot målgruppen.

IVO konstaterar vidare att nämnden uppmärksammat att kartläggning och analys av resultatet är ett förbättringsområde inom nämnden, vilket IVO ser positivt på. IVO förutsätter att nämnden fortsätter arbeta med detta inom sitt ledningssystem.

Nämnden ska, i enlighet med 3 kap. 7 § SOSFS 2014:4, analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta och barn som misstänks ha eller har bevittnat våld svarar mot behoven i kommunen.

Av nämndens yttrande framkommer bland annat följande.

Inför 2020 påbörjade nämnden en kartläggning av de insatser som nämnden har för unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Kartläggningen genomförs av relationsvårdsteamet tillsammans med ungdomsgruppen. Kartläggningen utgår ifrån utredningsprocesserna samt de insatser som ges på kort och lång sikt.

Av yttrandet framkommer vidare att nämnden har kartlagt och sett behov av fler stödinsatser för brottsoffer samt att våldsutövare får stöd från relationsvårdscentrum. Nämnden skriver vidare att kartläggning och analys av insatser är ett förbättringsområde.

Nämnden har samverkat internt för att samordna sina insatser.

IVO bedömer, mot bakgrund av nämndens yttrande, att nämnden samverkar internt för att samordna sina insatser. IVO ser även positivt på att nämnden uppmärksammat utmaningar och förutsätter att nämnden arbetar vidare med dessa.

Av nämndens yttrande framkommer bland annat följande.

Nämnden har skriftliga rutiner för samverkan men har en utmaning i att hålla rutinerna ”levande”. En annan utmaning nämnden har är att tiden från att ärendet har aktualiserats på mottagningen till dess att ärendet tas över från utredningsgruppen emellanåt är lång.

Medarbetare och chefer från barn- och ungdomsenheten och relationsvårdsteamet träffas två gånger per termin i syfte att utbyta kunskaper och diskutera förbättringsområden.

Enligt 3 kap. 9 § SOSFS 2014:4 ska samtliga insatser samordnas med beaktande av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta och barn som misstänks ha eller har bevittnat våld.

Nämnden har fastställda mål gällande sitt arbete med våldsutsatta och barn som misstänks ha eller har bevittnat våld

IVO bedömer att nämnden har fastställda mål gällande sitt arbete med våldsutsatta och barn som misstänks ha eller har bevittnat våld. Det framgår av 3 kap. 1 § SOSFS 2014:4 att nämnden ska ha fastställda mål inom detta område.

Av nämndens yttrande framgår det att det inte finns något övergripande kommunfullmäktige- eller nämndmål om våld i nära relation utan detta arbete konkretiseras på de enheter som arbetar specifikt med målgruppen och frågan. På enhetsnivå finns fastställda mål med arbetet mot våld i nära relationer.

Nämnden har fastställt var i verksamheten ansvaret ligger för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta eller barn som misstänks ha eller har bevittnat våld

IVO bedömer att det i enlighet med 3 kap. 2 § SOSFS 2014:4 tydligt framgår var ansvaret ligger i organisationen för ärenden som rör våldsutsatta eller barn som misstänks ha eller har bevittnat våld.

Av nämndens yttrande framkommer bland annat följande.

Alla inkommande anmälningar som rör oro för att barn, misstänks ha eller har, bevittnat våld handläggs i mottagningsgruppen som är organiserad under barn och ungdomsenheten. Våldsutsatta utreds inom relationsvårdsteamet. Teamet vänder sig till personer över 18 år och är organiserade under ekonomiskt bistånd.

Nämnden har skriftliga rutiner gällande sitt arbete med våldsutsatta och barn som misstänks ha eller har bevittnat våld

IVO bedömer mot bakgrund av nämndens yttrande och de bifogade rutinerna, att nämnden har skriftliga rutiner för nämnda målgrupper.

Av 2 kap. 1 § SOSFS 2014:4 och i SOSFS 2011:9 framkommer bland annat att nämnden ska ansvara för att det ledningssystem som finns innehåller de processer och rutiner som behövs för att säkerställa att verksamheten uppfyller det krav som ställs enligt lagstiftningen.

Av 3 kap. 4 § SOSFS 2014:4 framgår att nämnden ska fastställa rutiner för hur information som kommit till nämndens kännedom ska föras vidare till den del av verksamheten som enligt 2 § har utredningsansvaret när det har uppmärksammats att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld.

Av nämndens yttrande och de inskickade rutinerna kan IVO utläsa att nämnden har skriftliga rutiner för arbetsgången mellan de olika berörda enheterna, relationsvårdsteamet, barn- och ungdomsenheten och ekonomiskt bistånd.

Kommunicering

- Underlaget har kommunicerats med nämnden.

Underlag

- Nämndens yttrande.
- Nämndens egen sammanställning av barnärenden från april-november 2019.
- Handlingar i 2 barnärenden och 2 vuxenärenden.

Ytterligare information

Inför tillsynen har IVO kontaktat en kvinnojour i Stockholm med förfrågan om någon som bor/har bott i skyddade boendet samtycker till en intervju. Fokus i intervjufrågorna var den enskildes kontakt med ansvarig nämnd och vilken hjälp hen fått utifrån sin våldsutsatthet. En viktig förutsättning var att ansvarig nämnd var en av Stockholms läns nämnder.

Bråkarnas upplevelse och beskrivning får ses som en generell beskrivning och inte specifikt för den nämnd som tillsynen avser.

Av intervjuerna framkommer att en del av de våldsutsatta inte fått tillräcklig snabb kontakt med samordnaren som handlägger våld i nära relationer. En del socialsekreterare beskrivs vara inkännande och lyssnande medans andra har misstrott de våldsutsatta och varit direkt olämpliga att arbeta med målgruppen. De intervjuade beskriver att personalens kompetens överlag är låg och att en del socialsekreterare varken har kompetens eller lämplighet. Erfarenhet av att arbeta med målgruppen beskrivs vara av vikt för att kunna utföra ett gott arbete.

Av intervjuerna framkommer att inga gemensamma möten hållits där olika enheter inom nämnden deltagit.

Nämnden beskrivs ha uppmärksammat barnen genom att inleda utredning. Barnens behov av skydd och stöd har inte grundligt utretts menar majoriteten av de intervjuade. Riskbedömningar gjordes i hälften av ärenden avseende barn. Socialsekreterare beskrivs haft ett fåtal samtal med barnen och någon av de intervjuade bedömer att barnen inte samtalats med i tillräcklig utsträckning.

Från och med 1 maj 2020 undertecknas inte beslut i tillsynsärenden.

Beslut i detta ärende har fattats av inspektören Ulf Modin. Inspektören Gunilla Rönnqvist har deltagit i den slutliga handläggningen. Inspektören Ranya Farah har varit föredragande.

Öst/Socialtjänst 1
Ranya Farah
Ranya.Farah@ivo.se

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Box 4066
163 04 SPÅNGA

Information om dialogmöte gällande tillsynen av handläggning av ärenden som berör våld i nära relationer.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) kommer framöver att bjuda in nämndens ordförande, vice ordförande, ansvarig avdelningschef och ansvariga enhetschefer för arbetet med våldsutsatta barn *och* vuxna till ett dialogmöte. Mötet kommer att ske digitalt.

Haninge, Nykvarn, Nynäshamn, Spånga-Tensta, Sigtuna och Värmdö har ingått i tillsynen.

Syftet med mötet är att det ska bidra till ett gemensamt lärande där deltagarna ges möjlighet att diskutera utmaningar och lösningar. IVO kommer också att gå igenom tillsynsresultatet.

Datum och tid kommer att meddelas nämnden.